

Oppsummering fra Kontaktgruppemøtet 23/1-26

Møtet ble avholdt hos NIVA

Til stede: Thore Anton Bredeveien (Nordre Follo kommune), Ann Christin Jordbakke og Thale Styrmoen Hansen (Vestfold fylkeskommune), Martin Hafsaahl (Asker kommune), Inga Fløisand og Sindre Langaas (NIVA), Martine Matre Bonarjee (Akershus fylkeskommune), Hege Karine Jacobsen (HiØ), Hege Taarud (Universitetet i Innlandet), Magnhild Svarstad Bruun (Østfold fylkeskommune), Idun Lyngstad (Hamarregionen), Daria Dyresen (Elverum kommune), Dag Aanensen (Drammen kommune) og Berit Berg-Tjørhom (OsloMet).

Fra sekretariatet: Gunnar Selvik (referent), Ingvild Jacobsen og Anlaug Øvergaard Østby.

1. Velkommen og siste nytt om EU/EØS

Gunnar takket NIVA for et meget interessant seminar i forkant av Kontaktgruppemøtet (link til presentasjonene derfra er meddelt Kontaktgruppen i egen epost fra NIVA datert 23/1, og eposten og filene er også vedlagt denne oppsummeringen).

Deretter gav Gunnar alle ordet for å presentere seg, og han orienterte videre kort fra EU/EØS-politikken som følger:

Innledning

Kjære alle sammen og fortsatt godt nyttår! Det er hyggelig å se så mange av dere her – og selvfølgelig i særdeleshet Thore Anton fra Nordre Follo kommune, en kommune som i en tidligere tid var medlem hos oss under et annet navn (og i en kort periode også var medlem under nåværende navn), og som er hjertelig velkommen tilbake nå fra 1/1-26!

Tusen takk også til NIVA for at dere igjen er vertskap, og denne gangen også med et veldig nyttig møte i møtet – noe som virkelig viser hvilken ressurs det er for vårt kontor/Kontaktgruppen å ha dere som medlem – både hjemme og i Brussel! At så mange fagpersoner fra vår medlemskrets deltok, er jo et bevis på dette!

Når jeg nå som vanlig skal si noen ord om de store linjene, så er det på mange måter vanskelig å finne ut hvordan det skal gjøres: Sagt på en annen måte – da vi hadde mitt første års-kick off-møte i januar 2020 så hadde jeg ikke trodd på det hvis jeg 5 år senere skulle formidle dagens situasjon her i dag (og heller ikke at verden ble nedstengt en måned senere i nesten 2 år). Forskjellen er dog at dagens utfordringer langt på vei er menneskeskapte, mens de i de nesten 2 nedstengningsårene ikke var det.

For å begynne på vårt hjemlige kontinent: Dette fremstår i økende grad som et lysende fyrtårn for normalitet i en ganske så mørk verden. At Europa av en hittil alliert blir betegnet som svakt, ubesluttsomt og i forfall sier vel sitt om at verden for tiden er snudd på hodet – sannheten er nok mer at Europa med sine litt omstendelige prosedyrer/konstellasjoner (også kalt demokrati) prøver å gjøre sitt beste for å skape lys i mørket:

Tollkaos

Tolltrusler ble av vår hittil allierte i noen kaotiske dager brukt som redskap for å understøtte trusler om ulovlig okkupasjon av fremmed land. Når så vårt kontinent omsider stoppet smigeren og satte foten ned og sa nok er nok (hvor mulige mottiltak inkluderte: tidligere vurdert gjengjeldelsestoll på 93 mrd euro, forordning om antitvangsinstrumentet ACI – «handelsbazooka» dvs toll tilsatt handelsrestriksjoner på både import/eksport, og frysing av den tidligere omtalte handelsavtalen EU-US som nå er i Europaparlamentet for mulig godkjenning), så er det naturlig å tro at dette gjorde sitt til at USA-truslene ble avblåst (selv om noen dog synes å mene at NATOs generalsekretærs «avtale» mellom USA-Rutte var det utslagsgivende).

Ukrainalån

Andre eksempler på at Europa handler og ikke bare prater viser det faktum at (de fleste = 24) EU-landene nylig ble enige om at Ukraina omsider skal motta et rentefritt lån på 90 mrd euro, med MFF som sikkerhet, og med de frosne RU-midlene som en mulig sikkerhetsventil, til tross for at Belgias statsminister gjorde sitt ytterste for at de frosne fondene ikke skulle benyttes direkte (visstnok fordi det vil vanskeliggjøre fremtidige fredsforhandlinger med RU, forstå det den som kan). Ved den formelle lanseringen 14/1-26 av EU-kommisjonen så fremgår det av forslaget til forordning at 60 av de 90 mrd kan brukes til militærformål (inkludert fra aktører i Norge). Dette er virkelig et tidsskille som på sikt kanskje kan bli begynnelsen på Europa-NATO.

Mercosur

Et annet lys i mørket (hvis man ikke er fransk/polsk/østerriksk bonde), er at EU etter 25 års forhandlinger 9/1 i prinsippet ble enige om en frihandelsavtale med Mercosur (Brasil/Argentina/Uruguay/Paraguay). At EU lykkes med å etablere frihandel med land i nettopp den verdensdelen er særlig strategisk viktig i dagens aggressive proteksjonistklime. Europaparlamentet vedtok imidlertid at avtalen skal sendes til Europadomstolen for rettslig gjennomgang, noe som vil kunne forsinke implementeringen med 2-4 år. Mht EUs frihandelsavtaleforsøk er det verdt å merke seg at EFTA, en internasjonal organisasjon som Norge faktisk er medlem i, signerte sin frihandelsavtale med Mercosur 16/9-25 (og signerte med India allerede 10/3-24, en avtale som også EU nå prøver å ferdigstille).

Nytt euroland

Det er for øvrig positivt for EU at nok et land fra 1/1-26 er blitt med i Eurosonen (Bulgaria) – det gjør at det nå er 21 av 27 som har felles valuta, med de stordriftsfordeler og forutberegnelighet dette fører med seg (og høyere priser vil noen hevde).

Små land har mye makt i EU

For de som påstår at små land ikke har innflytelse i EU, så er det verdt å merke seg at det for øyeblikket er to små øysamfunn i Middelhavet som styrer 2 av 3 europeiske institusjoner – Malta styrer Europaparlamentet, og Kypros styrer Ministerrådet. Sistnevnte får visstnok litt assistanse fra danskene, men det er interessant å konstatere at Kypros har en stor egeninteresse i at EU ikke skal støtte landavståelser, verken øst eller nord for oss, siden de selv har måttet gjøre dette høyst ufrivillig siden 1974.

Norge, toll og handelspolitikk

Ifm tolleskaleringen nevnt over så er det interessant at Norsk Industri denne uken ber Regjeringen vurdere umiddelbart medlemskap i EUs tollunion for den delen som angår EØS-avtalen (dvs ikke landbruk/fisk). Dette må i så fall godkjennes av EU, og kan lett bli sett på som det aller største kirsebæret vi noen gang har prøvd å plukke. At vi i tillegg blir underordnet EUs handelspolitikk burde vel heller ikke virke særlig fristende for noen norske politikere. Det interessante er imidlertid at Norsk Industri tydeligvis ikke lenger ser på EØS-avtalen som tilstrekkelig.

Når EU så i økende grad samles rundt leirbålet bak (toll)muren sin, så er det nemlig dessverre oppstått en indre sirkel hvor vi for første gang siden avtalen trådte i kraft for mer enn 32 år siden ikke lenger inkluderes (181125: jernlegeringer, hva blir det neste?). Derfor er det viktigere enn noen gang å bruke litt utestemme til alle som må/bør høre at vi faktisk er fullverdige medlemmer i EUs indre marked (og vi må samtidig prøve å begrense kirsebærplukkingen). Dette er ikke synsing, men glassklar jus!

At EUs handelspolitikk blir mer og mer relevant for oss ser vi nå ved at vi er i ferd med å ta inn EUs karbonmekanismeregulering (CBAM), som ble fullt ut iverksatt av EU 1/1-26. Isolert sett er dette et tegn i positiv retning på at regelverk utenfor EØS-avtalens virkeområde allikevel aksepteres siden vi ser nytten av det.

Rekorddeltakelse på Lynkurset

Ifm denne ukens Lynkurs, organisert av Stavangerregionen og Osloregionen, med rekorddeltakelse (120) og 10-årsjubileum, så må det innrømmes at «business as usual» med å forklare EØS-avtalens faktiske og fortsatte fortrefelighet i tillegg blir mer og mer supplert med det faktum at det er en økende følelse av at avtalen ble laget for en annen tid med fredelig, global frihandel. EØS-avtalen av i dag sliter i økende grad med å henge med i dagens proteksjonistiske, globale rovdyrskamp.

Ifm EFTA-EØS-landenes arbeid med å tilpasse avtalens virkeområde så lærte vi om et nytt begrep, nemlig *CSI (Cross Sectoral Initiatives)*, hvor EFTA-EØS-siden blir gradvis mer pragmatisk ift hva som tas inn i avtalen (med de demokratiske utfordringer det kan medføre).

Jeg får avslutte nå med mine overordnede betraktninger, og istedenfor gi ordet til mine to gode kollegaer, Anlaug og Ingvild, som vil fokusere på sekretariatets fagområder, og nye initiativer etc på vei som har relevans for dere – værsgod, ordet er deres!

(Gunnars presentasjon ble etterfulgt av gode diskusjoner blant deltakerne, hvor behovet for økt informasjon om kommende politikkinisiativer ble nevnt av flere, men hvor det samtidig ble understreket at OREs hovedoppgave, forsterket i den nye strategien, er å først og fremst assistere medlemmene med deres prosjektutviklingsarbeid. Det interessante her er dog at det å følge politikkutvikling også er viktig for deltakelsen i EU-programmer, hvor sistnevnte er en form for outsourcet politikkutvikling, hvor vi har akkurat det samme handlingsrommet som EU-landene).

2. Oppdatering fra Sekretariatets fagområder

Anlaug og Ingvild gav presentasjoner av siste nytt og prosjektmuligheter innen digital-, utdanning-, forskning-, kultur- og de grønne-områdene (på vegne av seg selv og sine sekretariatskollegaer). Disse presentasjonene ble etterfulgt av spørsmål fra og diskusjon i Kontaktgruppen. Presentasjonene er vedlagt.

3. Innspill til styresaker

Gunnar gikk gjennom agendaen for neste styremøte, med særlig vekt på følgende agendapunkter:

- Sak 4/26: Årsmelding 2025 (ingen kommentarer utover unison enighet om den høye kvaliteten på dokumentet, som er produsert av sekretariatet selv).
- Sak 5/26: Årsregnskap 2025 (ingen kommentarer utover det faktum at underskuddet er noe høyere enn det budsjetterte, noe som ikke er bærekraftig over tid selv om det er egenkapital å tære på).
- Sak 6/26: Handlingsplan del 1 for Osloregionens Europakontor 2026-27 (ingen kommentarer utover at dokumentet er av tilfredsstillende kvalitet). I tillegg gikk sekretariatet kort gjennom Handlingsplan del 2 (hvor medlemmenes enkeltbestillinger ligger, med oppfordring om at medlemmene løpende oppdaterer dette i samarbeid med sekretariatet på Teams vha track changes).

4. Orienteringer fra medlemmene

NIVA (Inga og Sindre): Utover informasjon allerede formidlet i seminaret før møtet, så rapporterte NIVA om at de har begynt å få resultatene fra søknader sendt i 2025 (konkurransen er hard), men at det fortsatt ventes på noen resultater (f eks søknad innen sunne hav/vann og søknad sammen med AFK). CIENS (samarbeid som NIVA er med i) deltar i det europeiske nettverket PEER, som har en effektiv dialog med EU-institusjonene om det neste MFF (CIENS, inkludert NIVA, besøkte for øvrig Brussel denne uken, med et meget godt program organisert av ORE).

Asker kommune (Martin): Venter på svar på NEB-utlysning. Jobber med E+-søknad innen oppvekstsektoren.

Universitetet i Innlandet (Hege): Stor aktivitet innen HEU-/E+-søknader (fått noen, og nådd nesten opp i flere (14,5 poeng)). Jobber med ny strategi, og generelt fokus på omstilling/innsparing.

Hamar-regionen (Idun): Var med på 14,5-poeng-søknad med INN. Prøver seg på digital-området. Jobber med nettverk og match making, også innen samfunnssikkerhet (match making er bedre enn sitt rykte). Er opptatt av Common European data Space, og ser frem til OREs webinar om dette i februar.

Dag (Drammen): Jobber med E+-mobilitetsprosjekter (har direkte kontakt med alle rektorene i kommunen). Generelt god direkte link med kommunedirektør (forankring).

OsloMet (Berit): Holder på å ansette ledere/andre innen sine 4 nye satsningsområder (Slitesterkt demokrati, Framtidens helse og omsorg tjenester, Inkludering av barn/unge og Grønn omstilling). Sendt inn mange HEU-søknader (venter på tilbakemelding). Arrangerer bærekraftskonferanse 2-3/2.

HiØ (Hege Karine.): Sendt inn søknad Horisont Europa – Pilar I - ERC-Synergy Grants 4. november 2025. Prosjektnavn: Volanti Lumine. Prosjektleder: Anna-Lena Kjøniksen, IIØ/ING. HiØ er hovedsøker. Co-PI er fra Aristotle University Thessaloniki, Hellas. Svar på runde 1 ventes i april. Godt fornøyd med organiseringen av praktikantordningen for HiØ i ORE. Jobber også med Interreg-søknader.

Vestfold fylkeskommune (Ann Christin og Thale): De er opptatt av det kommende reviderte avløpsdirektivet. Vestfold (kulturseksjonen) har fått tilslag som partner i et nytt EU prosjekt finansiert gjennom Creative Europe. Prosjektet HARK (Helping Art Reach Kids) har 16 partnere fra 11 europeiske land. Videre, så planlegger Smart Regions Group (ledet av Liselotte Aune Lee, og med Ann Christin som en av flere deltakere) i Nordsjøkommisjonen en event 6. mai på Norway house i Brussel knyttet til Circular Economy Act som er forventet vedtatt i EU senere i år. Det er laget et posisjonsnotat som skal vedtas under ExCom møte i Stockholm denne uken, og så snart det er vedtatt vil de komme med flere detaljer rundt eventet (ser for seg fulldagsmøte med innledere, gruppearbeid m/round tables, presentasjoner/eks/case fra

initiativ/bedrifter som satser og lykkes innen sirkulærøkonomi). Nyttig hvis ORE kan delta og være behjelpelig mht hvem fra EU-siden som bør inviteres.

Akershus fylkeskommune (Martine): Ser lovende ut mht HEU-søknad for å bli Pilotregion under samfunnsoppdraget for klimatilpasning (får endelig avklaring ultimo januar).

Elverum (Daria): Fått innvilget småskalaprojekt E+ sammen med NAV Elverum/Elverum håndball på 60000 euro. Fått forprosjektmidler (KS) ifm prosjekt med ukrainsk kommune (Kiev) - muligens hovedprosjektmidler til høsten. Koblet med NL-kommune via ORE ifm NEB-søknad ad gjenbruk av bygg i grisgrendte strøk. Venter på svar på søknad om satellitt-event på Elverum ifm European Design Days. Samarbeid med Karlstad kommune om beredskap. Interessert i residency finansiert av Kreativt Europa for polske kunstere (som presentert av ORE – se vedlegg).

Østfold fylkeskommune (Magnhild): Fått KS-midler til Ukraina-samarbeid. Skal avholde informasjonsmøte om E+ nå i vår. Aktiv innen Interreg Norge-Sverige – ser på muligheter til å danne videre grunnlag for HEU-søknader.

Nordre Follo (Thore Anton): Siden de er nytt medlem fra i år, så ser de frem til ORE-besøk i neste uke, hvor forventninger til bruk av ORE skal diskuteres.

5. Eventuelt

Intet ble diskutert under dette punktet.